

Dierbare herinneringen

25 februari 2024

voorbereid door Marijke Bessels en Einar Sies
met bijdragen van Thea van Huizen, Theo v.d. Grefte en Joke Visser

Welkom

Lied: Welkomstlied: Onmisbaar deel van de keten

Inleiding

Dierbare herinneringen is de titel van deze viering. We kijken terug naar 50 jaar Ekklesia. Enkelen van ons hebben die hele periode meegemaakt. Gezamenlijk is er vanuit de Ekklesia veel tot stand gekomen,

zowel intern als naar buiten gerichte acties.

Mooi om zo terug te kijken wat er zoal is gebeurd. Het zijn vaak dierbare herinneringen. Drie van ons, Thea, Theo en Joke zullen ons wat van hun dierbare herinneringen vertellen.

We waren destijds met een grote groep mensen, energiek en daadkrachtig, vol met plannen om de wereld te veranderen. Het kan ons wellicht af en toe somber stemmen, dat dat elan wat minder in ons is. Maar momenteel gebeurt er nog steeds van alles in de wereld waar we ons zorgen over kunnen maken. Waar we betrokken kunnen zijn. En waar we nu ons voor kunnen inzetten op de manier die nu bij ons past.

Vanwege alle oorlogen en vluchtelingen lezen we het verhaal van Over de vlucht van Lot uit Sodom. En misschien heeft dat verhaal ook wat te maken met de situatie van de Ekklesia nu.

Lied: De woorden die we spraken tot elkaar

VL 526

Dierbare herinneringen 1 (Thea)

Einar verzocht om een dierbare herinnering te vertellen, vanuit het gezichtspunt van onze vrouwengroep. De groep ontstond in 1983/1984 geïnspireerd door de geruchten van een feministische theologie. We hadden behoefte om als vrouwen onderling (dus zonder mannen) over de mogelijkheden van een feministische theologie te praten en na te denken.

Er verschenen in die periode veel feministische boeken: ik moet denken aan Catherina Halkes, Schussler Fiorenza en Phillis Trible; zij schreven respectievelijk: Zoekend naar wat verloren ging, Tot haar gedachtenis en Verhalen van verschrikking.

Het ging over bevrijding uit patriarchale structuren en het verbond van leerlingen die elkaars gelijken zijn. Het ging over naamloze vrouwen een stem geven . Het ging over vrouwen de eer geven die hen toekomt: bij Mirjam is het begonnen.....

Wij hebben in de loop der jaren vele Ekklesia vieringen gevuld: sommige heel indrukwekkend zoals bijvoorbeeld de viering waarin we elkaar zalfden.

Ook hebben we vaak actief en met veel plezier ! meegewerkt aan EDH-feesten.

De vrouwengroep komt (nog steeds) ongeveer maandelijks bij elkaar en is in de loop der vele jaren wel iets gekrompen. Gerrie en Anneke zijn overleden, Coby en Carla zijn uitgestapt, Irene en Erna zijn verhuisd..... We zijn al minstens 35 jaar met z'n vijven over:

Marijke, Ria, Joke, Anita en ik. Onze gemiddelde leeftijd is inmiddels ruim 76 jaar; de oudste is 85 en de jongste is 70 jaar.

Niet alleen eten we maandelijks bij toerbeurt bij elkaar, maar praten we elkaar ook bij over wel en wee: tenslotte zijn we doorsnee vrouwen met wel of geen partner, wel of niet gescheiden, met wel of geen kinderen en/ of kleinkinderen, met meer of minder inkomen, maar inmiddels wel allemaal met pensioen. Wij zijn geen familie, wij komen uit verschillende kerkelijke tradities, wij hebben uiteenlopende loopbanen gehad en leven in diverse omstandigheden.

Niet alleen komen we maandelijks bij elkaar: we gaan ook al 35 jaar met elkaar een midweek op vakantie. Voorheen zakten we ruimschoots door en stonden we tot diep in de nacht buiten te roken. Dat is wel wat minder geworden....

We fietsen, wandelen, koken, gaan uit eten, doen een spelletje..... Het is niet hemelbestormend, maar het is wel waardevol.

Omdat we elkaar al zolang kennen zou je kunnen denken dat zo'n week louter ontspanning en plezier is. Dat is niet automatisch zo; het blijft investeren om elkaar vast te houden. Wij doen ons best om lief en leed te delen en dat is echt niet altijd eenvoudig.

Wij maken ieder jaar een fotoportret van elkaar. Wij kunnen de ontwikkeling laten zien van 5 vrouwen die elkaar 35 jaar hebben vastgehouden en dat nog doen.

35 jaar geleden zongen we het al: Hoever te gaan en of er wegen zijn?

Tot nu toe wel.....

Lied: Hoever te gaan

VL 318

Dierbare herinneringen 2 (Theo)

Irene en ik zijn om en nabij 1977 lid geworden van de Ekklesia. We kwamen terug van een lange reis als backpackers door Afrika. Wij merkten daar hoe het kolonialisme de oorspronkelijk Afrikaanse cultuur heeft beschadigd. In een viering destijds in de Kloosterkerk werd dit in een verhaalvorm overgebracht. Maria de Groot benoemde dergelijke vieringen als de antenne van de Ekklesia.

Ik heb een dierbare herinnering in het maken van de Antenne

Samen met Maria Verbeek, Frans van Vliet heb ik het maandblad van de Ekklesia onder de naam De Antenne voortgezet. In de jaren negentig hebben we tientallen Antennes in elkaar gezet. Er waren nog geen computerprogramma's voor dus de vloer lag bezaaid met knipsels, citaten, getypte ingezonden stukken. De redactie was tamelijk met zichzelf ingenomen getuige de verzonden uitspraak van Maria de Groot in nummer 42: "De poëtische zeggingskracht van met name de redactionele artikelen treffen mij iedere keer weer"

Over Maria de Groot gesproken: De naam Antenne heeft de oorsprong bij haar. In een viering over Ubuntu (wij doen alles samen) filosofie en de westerse invloed daarop werden verhalen verteld hoe dat uitwerkte. Land werd toegeëigend, hekken werden geplaatst, terwijl Ubuntu ook inhoudt: Land, lucht en water is van niemand, dat hoort ons gezamenlijk toe. Maria de Groot merkte op dat de Ekklesia een antenne heeft om dit soort verhalen door te vertellen.

Waar ik ook heel even bij stil wil staan is de betrokkenheid van De Ekklesia bij de Soweto herdenkingen, georganiseerd door de Werkgroep Zuidelijk Afrika. 16 juni 1976 brak er in Soweto (South West Town), een buitenwijk van Johannesburg in Zuid Afrika een scholieren opstand uit tegen het invoeren van Afrikaans als de voertaal op alle dus ook zwarte scholen. Honderden scholieren

werden door de politie doodgeschoten. Wij wilden jaarlijks op 16 juni de Zuid-Afrikaanse ambassade confronteren met deze gebeurtenis door een 24-uurs wake bij die ambassade. De Ekklesia was daar geregeld bij. Wij zongen daar altijd het Zuidafrikaans volkslied: Ngosi Sikelele Afrika, God zegene Afrika.

Lied: Nkosi Sikelela

Map 25

Dierbare herinneringen 3 (Joke)

Einar vroeg mij of ik ook dierbare herinneringen had aan bijv. de basiscongressen. Die heb ik zeker, al heb ik er maar twee bijgewoond. De congressen in Baskenland en in Italië, daar waren anderen bij. Ik was in 1991 in Parijs en in 1995 in Geneve. Enerverende voorbereidingen en ook inspirerende en enerverende bijeenkomsten. Ik haal wat krenten uit de pap.

Op politiek Europees niveau stond er nogal wat in de steigers, vrije handelsgrenzen, immigratie etc. Vanuit de Europese basisbeweging wilden we een stem laten horen.

Voor het congres van Parijs hebben Remieke Niermeijer, Jan-Willem en ik een workshop voorbereid in het kader van duurzaamheid. De voorbereiding van ons drieën was vooral gericht op bewustwording: wat hoor ik buiten, wat doet dat met me, wat gebruiken wij thuis allemaal zelf, plastic, ons eten. Afijn, je kunt je er wel iets bij voorstellen.

Hilarisch was onze workshop omdat wij ons verkleed hadden als melkfles (Remieke), melkpak (Joke) en petfles (Jan-Willem). Ik herinner me dat we bij ons thuis alles voorbereidden qua uitdossing, Jan-Willem in bubbeltjes plastic, ik in een kartonnen melkpak en dat een buurvrouw binnenkwam en zei "wat doen

jullie nou?" Ik zei: Oh, dat is voor onze kerk.

Met Minke en Floor toog ik per trein naar Parijs. Enorm gedoe met dat giga melkpak in de trein. Allemaal voor de goede zaak.

De workshop zou in het Engels zijn, was natuurlijk Frans en Duits. Gedoe gedoe, wat het best werkte was zoveel mogelijk non-verbaal. Niet mijn sterkste kant.

Maar het hele item: eten zonder vlees was heel spannend. Jacqueline maakte via haar place-matstrips helder hoeveel graan er nodig is voor 1 kg. Vlees. Echt schitterend. Iedere maaltijd lagen ze op de tafels voor 800 mensen.

We kregen van de KLM aanbod om de maaltijden te sponsoren, vliegtuigmaaltijden. Dat weigerden we, rotzooi, maar wat dan? Nationaal Rampenplan kwam koken. Buiten met groot materieel, biologisch, vegetarisch en uit de omgeving. Heel goed, jammer alleen dat de eerste maaltijd de gierst was aangebrand. Niet te eten en dat bedierf de eerste indruk hoe lekker vegetarisch en verantwoord eten kon zijn. Er was al giga veel weerstand vanuit de Franse en vooral de Italiaanse groepen. Niet twee keer per dag vlees: dat overleefden ze niet.

Maar: de afsluitende avond was ontzettend lekker, een vegetarisch lopend buffet, echt super en super lekker.

Bijzonder was de dienst die we in de Notre Dame mochten houden. Naast de feministisch/theologische statements (wow) was het zingen van "la tenebre n'est point tenebre devant Toi" met 800 vrouw/man diep en diep ontroerend.

Niet zo dierbaar was de afknapper daarna. 800 mensen kregen een plastic tas mee met lunchpakketten. Kippenpoten, alles in plastic en geen afvalbakken in de buurt. Wij lieten de omgeving als basisbeweging smerig achter. Overal gedumpte plastic tassen . Overall was het goed. Prachtige en diepgaande lezingen (Ulrich Duchrow, Ed de la Torre en anderen). Afsluitend voor mij de kleine haiku van Eduard de la Torre:

Wat rest nog de mens
Bij het doven van vuren
Dan heel zacht blazen.

1995.

Gea en ik bereidden onze workshop voor met Delft, maar ik moest alleen de workshop leiden. Niet in het engels maar in het Duits. Zware theologische discussies: de verschillen waren heel groot tussen de Oost-Europese groepen en de veel vrijzinniger West-Europese groepen.

De verhalen van de mensen uit Oost-Europa maakten op mij diepe indruk. Een man uit Tsjechië vertelde: wij moesten ondergronds, wij waren alles voor elkaar. Ik hoorde: veel strenge onderlinge controle maar ook zorg. Dat wij zo vrij omgingen met de sacramenten verbijsterde mensen. Hoezo zelf breken en delen zonder priester. Hoezo vrije gebeden. En dan opletten dat je je niet superieur gaat voelen in de trant van: wij zijn al verder. Nee, luisteren en respecteren. Zij hadden een veel diepere zorg voor elkaar leek mij. Ze waren geschokt over onze vrije omgang met avondmaal en doop, huwelijk, scheiding.

Wat een massa's mensen telde de BBN nog. Dat is ook een dierbare herinnering.

Joke

Lezing: Genesis 9:15-28 (bijbel in gewone taal)

Twee mannen - engelen - komen bij Lot en zijn familie en zeggen dat ze hun stad Sodom onmiddellijk moeten verlaten, omdat de verdorven stad door God vernietigd gaat worden.

Het begon al bijna licht te worden.

De mannen zeiden tegen Lot: 'Vlug, opschieten.

Ga weg met je vrouw en je twee dochters.

Want deze slechte stad zal verwoest worden.

Ga weg, anders zul je sterven.'

Lot aarzelde.

Maar de mannen pakten hem en zijn vrouw en dochters bij de hand.

Ze trokken hen mee de stad uit. Want de Heer wilde hen redden.

Buiten de stad bleven ze staan. Eén van de mannen zei:

'Vlucht toch, je leven is in gevaar! Vlucht de bergen in.

Blijf nergens in het dal stilstaan en kijk niet om. Anders zul je sterven.

Maar Lot zei, 'Ach heer, ik weet dat u het beste voor me wilt.

U hebt mijn leven gered.

Maar de bergen zijn te ver. Dat haal ik niet en dan sterf ik toch nog.

Dat stadje dáár is dichtbij, daar kan ik naartoe vluchten. Dan ben ik gered. In zo'n kleine stad ben ik toch wel veilig?'

De man zei: 'Goed. Dat stadje zal niet verwoest worden. Vlucht daarheen, maar snel, want ik kan Sodom niet verwoesten voordat je in dat stadje bent.' Vanaf toen werd dat stadje Soar genoemd.

Lot kwam in Soar toen de zon opging. Toen liet de Heer vuur uit de hemel neerkomen op Sodom en Gomorra, Hij verwoestte die steden en het gehele gebied eromheen.

Alle mensen daar stierven, en alles wat op het land groeide ging dood.

De vrouw van Lot, die achter hem liep, had onderweg achterom gekeken. Toen was ze veranderd in een zoutpilaar.

Diezelfde ochtend ging Abraham naar de plek waar hij met de Heer gestaan had.

Hij keek naar Sodom en Gomorra en het gebied daaromheen.

Hij zag dikke rookwolken.

Het leek wel of het hele gebied een brandende oven was.

Maar God had Lot gered, toen hij de steden verwoestte.

Zo hield God rekening met Abraham.

Luisteren naar: [Lied van Lot](#) (Stef Bos)

Overweging 'Lotgevallen'

Dierbare herinneringen had de vrouw van Lot aan Sodom. Ze had er de mooiste tijd van haar leven gehad. Maar nu moest ze vluchten, want de stad zou verwoest worden om wat de inwoners misdaan hadden. Ze liep achter haar man aan en toen keek ze nog één keer om naar de stad waar ze niet naar terug kon. Het was het laatste wat ze deed. Toen ze omkeek versteende ze, veranderde in een zoutpilaar, staat er. Lot keek niet om en merkte niets, tot hij in het veilige Soar aankwam.

Ik moet bij dat verhaal denken aan wat er in de Gaza strook gebeurt – waar Israël dood en vernietiging zaait. De beelden op de TV zijn hartverscheurend, het platgebrande en verwoeste land, de radeloze inwoners, de lijken.

De inwoners van Gaza krijgen - als lang geleden Lot en zijn gezin – de boodschap om weg te vluchten, weg van het gebied dat gebombardeerd zal worden. Alleen: zij kunnen nergens heen, het is nergens veilig.

Als je wat uitzoomt staat het verhaal eigenlijk model voor alle vluchtelingen.

Ze moeten weg, er is geen terug, wie aarzelt, wie omkeert is verloren. Maar ook wie wegvlucht naar waar het veilig is of zou moeten zijn is zijn leven vaak niet zeker.

Het is de Ekklesia geweest waar ik heb geleerd om de bijbel zó te lezen; te lezen als een verhaal van wat mensen van toen bewoog, mensen die niet anders zijn dan de mensen van nu, met al het mooie én al het vreselijke wat hen overkomt en wat ze elkaar aandoen.

Het is de Ekklesia geweest die me geleerd heeft dat God de stem is van de ander, de specht die klopt aan mijn gehoorbeen.

Je kan het verhaal van Lot ook bekijken als een beeld van ons persoonlijke leven. Stef Bos verwijst daarnaar in zijn lied van Lot.

*Ik kan nog niet breken met dat wat voorbij is
Ik woon in mijn dromen nog steeds waar ik was
Ik sta op de grens van vroeger en later
En achter mij ligt daar een brandende stad
En als ik nu omkijk ben ik verloren
Maar iets houdt me tegen om verder te gaan
Als ik nu omkijk blijf ik voor altijd
Gevangen in alles wat niet meer bestaat*

Niet blijven hangen, niet willen terugkeren naar het verleden, naar wat definitief voorbij is.

We hebben in deze viering terug gekeken, een drietal verhalen uit 50 jaar Ekklesia, 50 mooie jaren, naar tijden dat we nog met velen waren en het bruiste van activiteit. We hebben nu Abraham gezien, en misschien ook wel zijn neef Lot. We zullen eraan moeten wennen dat we achter moeten laten wat ons dierbaar was, wat voorbij is, definitief voorbij. En als we teveel omkijken verstenen we. Blijf niet staren op wat vroeger was, sta niet stil bij het verleden, zongen we al in het begin van de Ekklesia en we zullen het straks weer zingen.

Bien zei in 1999, bij de viering van ons 25 jarig jubileum in de Kloosterkerk':

Of de Ekklesia over 25 jaar nog bestaat, dat weet ik niet. Als ik nog besta, bestaat die wel. Maar dat is in feite niet zo belangrijk. Maar altijd zal de vraag blijven 'vrouw waar is je broer; mens, waar is je zusje?'. Dat zal altijd blijven klinken, Ekklesia of geen Ekklesia.

En de dichteres Vasalis dichtte:

*Als daar muziek voor is wil ik het horen,
ik wil muziek voor oude mensen die nog krachtig zijn,
en omgeploegd met lange, diepe voren,
en ongelovig. Die de wellust en de pijn
nog kennen. Die bezaten en verloren.
En als er wijsheid is,
die geen vermoeidheid is
en helderheid, die geen versterving is
wil ik die zien, wil ik die horen.
En anders wil ik zot en troebel zijn.*

Laat dat een beeld zijn voor de Ekklesia.

Lied: Sacrament van hoop VL 674

Voorbeden

Tafelgebed: Gij die weet wat in mensen omgaat

Breken en delen

Onze Vader: Onze vader Map 119

Actie | reactie | collecte

Slotlied: Ga, tot de einden der aarde Map 10